

TALHA APAK

Yeminli Mali Müşavir (YMM)
talha.apak@paradergi.com.tr

Ekonomik kriz her 3-5 yılda bir ülkemizin gündeminde yer alıyor. Oysa ülkemizin yüksek ekonomik potansiyelini harekete geçirip, daha gerçekçi politikalar, adil gelir dağılımı ve güç birliği ile bu söylentileri önleyebiliriz...

Ekonomik kriz nedir, ne değildir?

EKONOMİK kriz, işletmelerin mevcut konumunu ve geleceğini etkileyen hiç beklenmeyen bir anda ortaya çıkan ve genelde önlem alınmakta geç kalınan olumsuz bir durumdur. Kriz olumsuz bir kelime olmasına rağmen bazı sektörler ve şirketler için yarattığı fırsatlar açısından olumlu olarak da değerlendirilebilir. Krize ulusal ve uluslararası politikalar sebep olabileceği gibi kurumsal anlamda şirketlerin yaşadığı kısa ve uzun süreli farklı boyutlardaki krizler de söz konusu olabilir.

Fakültelerde okutulan ekonomi derslerini alan öğrenciler, okul bittikten sonra okudukları tüm ekonomik kavramları ve teorileri unuturlar. Çünkü onların tamamına yakını teoride kalmıştır. Ancak, yıllarca akılda kalan ve pratikte her gün yaşanan temel kural ise, "Her arz kendi talebini yaratır" kuralıdır.

NE YAPILABİLİR?

Türkiye gibi ekonomisi inişli/çıkışlı olan bir ortamda, işletmelerin kriz öncesi, kriz anı ve kriz sonrası gibi kurumsal hedefleri ve aldıkları her karar çok önemlidir. Ülkemiz gelişmekte olan bir ülke olduğundan, işletmeler kriz potansiyelini her zaman göz önünde bulundurmaları ve zorlu durumu en az zararlı nasıl atlatılabileceklerini veya krizi nasıl olumlu bir fırsata dönüştürebileceklerini planlamaları gerekir. Bunun için yüksek (faiz) maliyetli kredilerden ve özellikle dövizli borçlanmalardan kaçınılmalı.

Kriz anında alınan önlemler, genelde üretimi küçültme, işçi çıkarma, yatırımları durdurma gibi yanlış yaklaşımlar şeklinde gerçekleşir. Panik havasında olan bu işlemler, bazen işletmeye daha fazla risk ve durağanlık getirir. Plansız küçülme, nitelikli ve birikimli personel kaybı ve bununla bağlı olarak pazar ve müşteri kaybı da söz konusu olabilir.

DEVLETEN BEKLENTİLER

Olağanüstü global ve ulusal siyasi/ekonomik gelişmeler sonucu oluşan ekonomik kriz dönemlerinde, piyasaların ve bireylerin devletten beklentileri şöyle sıralanabilir:

1. Piyasa koşullarına uygun kısa vadeli olağanüstü "özel" para politikası ve maliye politikası hayata geçirilmeli. Bunun

doğal sonucu olarak da günün koşullarına göre çok yüksek olan faizlerin düşürülmesi için acil politikalar hayata geçirilerek olağanüstü önlemler alınmalı.

2. Girişimciliğin geliştirilmesi ve teşvik edilmesi ile ilgili mevcut politikalar ve hedefler amacına ulaşacak şekilde genişletilerek denetlenmeli. Küçük ölçekli işletmelerin desteklenmesi ve yine kalkınmada öncelikli yörelerde de yeni işlerin ve yatırımların kurulması ile ilgili teşvikler daha uygulanabilir şekilde düzenlenmeli. Girişimciliğin desteklenmesinde, toplumsal yaklaşım önemli bir faktör olarak dikkate alınarak, girişimciler için sağlanacak mikro krediler, girişim sermayesi, yatırım promosyonları vb. yatırımları teşvik edici unsurlar öne çıkarılmalı.

3. Mali disiplinden ödün vermeden, kayıt dışı ekonomi ile mücadeleye hız verilmeli. Başta vergi olmak üzere maliye politikası adil ve hukuki temellere oturtularak, günün koşullarına göre revize edilmeli. Bunun sonucu olarak da, adil bir gelir dağılımı ve disiplini sağlanmalı. Örneğin, tüm gerçek kişilerin de tüzel kişilerde olduğu gibi belli bir para hareketini banka üzerinden yapmaları sağlanmalı.

4. Genellikle kişiler, dövizli bir yatırım aracı olarak görüp döviz cinsinden tasarruf yapar. İşletmeler ise, dövizle borçlandıkları işlemleri için döviz cinsinden tasarrufa gider. İşletmelerin ve kişilerin dövizlerini bozdurtmak gibi kısa vadeli yaklaşımlar yerine, döviz cinsinden borçlanmaların, döviz cinsinden sözleşmelerin zorunlu olarak TL cinsinden yapılması gibi daha kalıcı düzenlemelerin hayata geçirilmesi gerekiyor.

Üretim yerine tüketime ağırlık veren bir toplumuz. Toplum olarak, lükse ve yabancı markalara meraklıyız. Örneğin, ülke olarak lüks ithal araçların ve lüks cep telefonlarının tüketiminde dünyada ilk sıralarda yer almaktayız.

Herkesin ekonomist kesildiği bu aralar, bize de ekonomi nereye gidiyor, döviz nereye gidiyor diye soruyorlar. Uzun yıllardır tek parti iktidarının avantajını yaşayan ve ciddi bir ekonomik potansiyele sahip olan Türkiye daha bilinçli/gerçekçi politikalarla, adil gelir dağılımıyla ve güç birliği ile krizleri önleyebilir. Evet, kriz var ancak bunun nedenleri de var.

Son söz; her inişin bir çıkışı, her çıkışın bir inişi vardır...